

MOTYVUOTA IŠVADA
DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMO IR VERTINIMO
VALSTYBĖS ĮMONĖJE LIETUVOS ORO UOSTAI
2018-08-31

1. BENDRA INFORMACIJA

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalimi, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 7 punktu ir atsižvelgiant į Valstybės ir savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė nustatymo rekomendacijas, patvirtintas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl valstybės ar savivaldybių įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“, valstybės įmonėje Lietuvos oro uostai (toliau – VĮ Lietuvos oro uostai) buvo atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės ir veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymas ir vertinimas.

VĮ Lietuvos oro uostų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė nustatymą ir vertinimą atliko VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus už korupcijos prevencijos veiklą paskirtas atsakingas asmuo – VĮ Lietuvos oro uostų Oro uostų saugos ir saugumo departamento korupcijos prevencijos ir vindikacijos specialistė.

VĮ Lietuvos oro uostų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė nustatymo ir vertinimo tikslas – nustatyti įmonės veiklos sritis įtakančias rizikos veiksnius (sąlygas, įvykius ar aplinkybes), galinčius sudaryti prielaidas atsirasti korupcijai, nustatyti veiklos sritis, kurios turi daugiausia korupcijos rizikos veiksnių ir pasiūlyti prevencijos priemones šiems korupcijos rizikos veiksniams valdyti ar šalinti.

Analizuotas laikotarpis – 2017 m. rugsėjo 1 d. – 2018 m. rugpjūčio 31 d. (tam tikrais atvejais ir kiti laikotarpiai).

Nustatant VĮ Lietuvos oro uostų veiklos sritis, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė laikytasi prielaidos, kad VĮ Lietuvos oro uostai įgyvendinant nustatytus uždavinius, gali kilti pavojus pasireikšti korupcijai padarant korupcinio pobūdžio nusikalstamas ir kitas su korupcija susijusias veikas. Ši prielaida laikytina didele, jei VĮ Lietuvos oro uostų atitinkama veiklos sritis atitinka bent vieną Korupcijos prevencijos įstatymo 6 str. 4 d. nustatytą kriterijų. Atlikus VĮ Lietuvos oro uostų veiklos sričių analizę nustatyta, kad tam tikrose srityse, korupcijos pasireiškimo tikimybė yra didelė, nes atitinkama veiklos sritis formaliai atitinka vieną ar kelis Korupcijos prevencijos įstatymo 6 str. 4 d. numatytus kriterijus.

VĮ Lietuvos oro uostų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, vertinimas 2018 m. buvo atliktas: **informacijos, sudarančios valstybės ar tarnybos paslaptį bei kitų kategorijų informacijos, naudojimo bei viešų ir privačių interesų derinimo srityse.**

Minėtose srityse vertinta:

1. ar pasirinktose veiklos srityse yra laikomasi įstatymų, kitų teisės aktų ar sutarčių, turinčių įtakos VĮ Lietuvos oro uostų veiklai, ar priimti visi teisės aktai būtini įstatymų ir įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų įgyvendinimui;
2. ar juose nustatyta sprendimų priėmimo, veiksnių atlikimo tvarka yra skaidri, t. y. ar juose įtvirtinti sprendimų priėmimo principai, aiškūs kriterijai, sprendimo priėmimo terminai, sprendimus priimančiosios subjektai, aiškiai apibrėžti jų įgaliojimai, atskirtos sprendimų priėmimo ir kontrolės funkcijos, nustatyta sprendimų apskundimo tvarka ir kt., ar ši nustatyta tvarka pakankama, ar ji nesuteikia per daug įgaliojimų darbuotojams veikti savo nuožiūra, ar joje nėra perteklinių reikalavimų;

3. ar yra įtvirtinti vidaus kontrolės sistemos funkcionavimo pagrindai, ar veiksmingai funkcionuoja vidaus kontrolės sistema ir kt.

2. ANALIZĖS REZULTATAI

2.1. Analizuotų ir vertintų teisės aktų ar kitų dokumentų sąrašas

Siekiant įvertinti korupcijos pasireiškimo tikimybę VĮ Lietuvos oro uostų viešų ir privačių interesų derinimo srityje buvo peržiūrėtos VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2017 m. sausio 30 d. įsakymu Nr. 1R-23 „Dėl viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi VĮ Lietuvos oro uostuose metodinių rekomendacijų išdėstymo nauja redakcija“ (toliau - Rekomendacijos) patvirtintos Rekomendacijos, VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus įsakymai dėl atitikties pareigūnų skyrimo.

Siekiant įvertinti korupcijos pasireiškimo tikimybę informacijos, sudarančios valstybės ar tarnybos paslaptį bei kitų kategorijų informacijos, naudojimo veiklos sritį, buvo analizuoti ir vertinti šie veiklos sritį reglamentuojantys teisės aktai:

1. VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2016 m. rugpjūčio 4 d. įsakymas Nr. 1R-180 „Dėl VĮ Lietuvos oro uostų bendrųjų informacijos saugos nuostatų pakeitimo“;
2. VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2017 m. spalio 9 d. įsakymas Nr. 1R-193 „Dėl VĮ Lietuvos oro uostų elektroninės informacijos tvarkymo taisyklių patvirtinimo ir dėl VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2015 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. 1R-169 „Dėl VĮ Lietuvos oro uostų elektroninės informacijos saugos taisyklių patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios“;
3. VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2018 m. rugpjūčio 14 d. įsakymas Nr. 1R-147 „Dėl VĮ Lietuvos oro uostų įslaptintos informacijos fizinės apsaugos taisyklių patvirtinimo“;
4. VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2017 m. gruodžio 15 d. įsakymas Nr. 1 R-231 „Dėl darbuotojų, atsakingų už personalo patikimumo, įslaptintos informacijos fizinės apsaugos, įslaptintų sandorių saugumo, įslaptintos informacijos ryšių ir informacinės sistemos (IIRIS) apsaugos funkcijų vykdymą“;
5. VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2017 m. lapkričio 16 d. įsakymas Nr. 1R-214 „Dėl VĮ Lietuvos oro uostų įslaptintos informacijos ryšių ir informacinės sistemos nuostatų, saugumo valdymo procedūrų aprašo, specifinių saugumo reikalavimų aprašo, rizikos analizės, saugumų reikalavimų įgyvendinimo patikrinimo ataskaitos patvirtinimo“;
6. VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2018 m. sausio 18 d. įsakymas Nr. 1R-18 „Dėl VĮ Lietuvos oro uostų leidimų ir teisės dirbti ir susipažinti su įslaptinta informacija suteikimo, supažindinimo su įslaptintos informacijos apsauga reglamentuojančiais teisės aktais bei įstatymų nustatyta atsakomybe už neteisėtą disponavimą įslaptinta informacija, įslaptintos informacijos atskleidimą, praradimą, pagrobimą ar kitoki neteisėtą įgijimą tvarkos patvirtinimo“;
7. VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2016 m. lapkričio 18 d. įsakymas Nr. 1R-239 „Dėl Lietuvos oro uostų informacinės sistemos naudotojų administravimo taisyklių patvirtinimo“;
8. VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus įsakymai dėl pareigybių sąrašų, kurias einantiems asmenims reikia leidimų dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, patvirtinimo.

2.2. Vertinimo metodika

Atliekant VĮ Lietuvos oro uostų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė nustatymą ir vertinimą buvo atlikta sisteminė teisės aktų ir kitų dokumentų lyginamoji analizė, vykdyta atliekamų procedūrų peržiūra ir vertinimas, vykdyti pokalbiai su atsakingais darbuotojais.

2.3. Analizės rezultatas

VĮ Lietuvos oro uostuose korupcijos pasireiškimo tikimybė atlikta – **viešų ir privačių interesų derinimo srityje**, pagal Korupcijos prevencijos įstatymo 6 str. 3 d. 5 kriterijų (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo).

Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo (Žin., 2000, Nr. 18-431) 4 str. 1 d. (toliau - Įstatymas) numato, kad valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo, taip pat asmuo, pretenduojantis į pareigas valstybinėje tarnyboje, privalo deklaruoti privačius interesus šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka pateikdamas privačių interesų deklaraciją. Įstatymas taip pat numato, kad asmenys, dirbantys valstybinėje tarnyboje – tai asmenys, dirbantys valstybės ir savivaldybių įmonėse, biudžetinėse įstaigose ir turintys administravimo įgaliojimus, tačiau detaliau nereglamentuoja administravimo įgaliojimų sąvokos. Kadangi Įstatyme nėra apibrėžta administravimo įgaliojimų sąvoka, kiekvienai institucijai yra palikta teisė savarankiškai nustatyti privačių interesų deklaracijas turinčių teikti darbuotojų ratą. Be to, Įstatymo 22 str. 1 d. 2 p. numato, kad atitinkamų valstybės ar savivaldybių institucijų, įstaigų vadovams ar jų įgaliotiems atstovams yra pavedama kontroliuoti kaip laikomasi įstatymo nuostatų. Atsižvelgiant į šias nuostatas darytina išvada, kad institucijoms yra suteikti įgaliojimai savarankiškai priimti tam tikrus administracinio reglamentavimo sprendimus.

VĮ Lietuvos oro uostuose viešų ir privačių interesų derinimo valdymas organizuojamas remiantis Rekomendacijomis, kurios padeda darbuotojui, turinčiam administravimo įgaliojimus, identifikuoti galimas viešųjų ir privačių interesų konfliktų sritis ir laiku atlikti Įstatyme numatytas prievoles (nusišalinti, neatlikti ar atlikti tam tikrų veiksmų ir kt.). Rekomendacijose pakankamai detaliai reglamentuota privačių interesų deklaravimo tvarka (pateikta privačių interesų deklaravimo proceso schema bei jos aprašymas), numatytos tiesioginių vadovų ir atitikties pareigūnų pareigos ir atsakomybė bei elgesio rekomendacijos darbuotojams, patvirtinta prievolių dėl interesų konflikto vengimo ir nusišalinimo įgyvendinimo schema bei pateiktas šio proceso aprašymas, numatytos prievolės ir kiti apribojimai bei draudimai interesų deklaravimo srityje, reglamentuota dovanų politika įmonėje. Prie Rekomendacijų taip pat patvirtintos šios dokumentų formos: pasižadėjimas saugoti asmens duomenų paslaptį, pranešimas apie nusišalinimą, sprendimas apie nusišalinimą, įmonės vadovo ar jo pavaduotojo pranešimas apie nušalinimą, darbuotojo anketa. Su Rekomendacijomis turėtų būti supažindinami visi nauji darbuotojai, turintys administravimo įgaliojimus, tačiau patikrinus VĮ Lietuvos oro uostų dokumentų valdymo sistemoje (toliau - DVS) šių Rekomendacijų lydraštį nustatyta, kad šis dokumentas susipažinimui buvo siunčiamas ne visiems naujai priimtiems ir administravimo įgaliojimus turintiems darbuotojams¹. Dėl šios priežasties, 2018 m. rugpjūčio 1 d. visi VĮ Lietuvos oro uostų darbuotojai, per DVS, buvo pakartotinai supažindinti su Rekomendacijomis.

Rekomendacijų 1.4. ir 1.5 p. numatyta, kad VĮ Lietuvos oro uostuose, deklaracijas teikia visi VĮ Lietuvos oro uostų ir jos filialų administracijos darbuotojai (įmonės darbuotojai, turintys asmeninę prieigą prie DVS), skyrių, grupių bei pamainų vadovai. Remiantis 2018 m. rugpjūčio mėn. interesų informacinės sistemos (toliau - IDIS) duomenimis, privačių interesų deklaracijas buvo pateikę 175 VĮ Lietuvos oro uostų darbuotojai. Pažymėtina, kad VĮ Lietuvos oro uostuose nėra patvirtinto privačių interesų deklaracijas teikiančių darbuotojų sąrašo, o įmonės vadovo įsakymu skiriamiems darbuotojams, vykdantiems privačių interesų deklaracijų pildymo ir pateikimo administravimą ir konsultavimą (atitikties pareigūnams) nėra teikiama informacija apie darbuotojus, kuriems yra suteikta DVS prieiga. Dėl šių priežasčių kyla rizika, kad tam tikras darbuotojas atitikties pareigūno gali būti neinformuotas apie pareigą teikti deklaracijas, jam gali būti nesuteikta reikalinga konsultacija deklaravimo klausimais, dėl ko privačių interesų deklaracija gali būti nepateikta.

Šiuo metu už privačių deklaracijų pildymo ir pateikimo administravimą ir konsultavimą atsakingi atitikties pareigūnai yra paskirti VĮ Lietuvos oro uostų Vilniaus bei Palangos filialuose. Tuo tarpu Kauno filiale ir VĮ Lietuvos oro uostų centriniam padalinyje, dėl darbuotojų kaitos, nauji atitikties pareigūnai dar nėra paskirti. VĮ Lietuvos oro uostų Rekomendacijose, atitikties pareigūnams numatytos šios funkcijos:

¹ Paskutinė susipažinimo užduotis darbuotojui buvo pateikta 2017 m. lapkričio mėn.

1. priima informaciją apie privačių interesų deklaravimą;
2. registruoja nusišalinimo nuo sprendimo rengimo, svarstymo ar priėmimo pranešimus ir nusišalinimo sprendimus, galinčius sukelti interesų konfliktą 6P registre ir saugo juos darbuotojų asmens bylose;
3. pagal poreikį teikia vadovams ar Įmonės vadovybei informaciją, ar darbuotojai, kurie privalo teikti Deklaracijas, pateikė jas teisės aktų nustatyta tvarka. Esant poreikiui jas siunčia suinteresuotiems asmenims;
4. gavęs informaciją apie esamą ar galimą administravimo įgaliojimus turinčio darbuotojo interesų konfliktą, nedelsdamas žodžiu informuoja šio darbuotojo tiesioginį vadovą ir Įmonės ar Filialo vadovą.

Patikrinus kaip atitikties pareigūnai įgyvendina šias funkcijas nustatyta, kad atitikties pareigūnams nėra teikiama informacija apie nusišalinimus, ši informacija neregistruojama 6P registre. Papildomai patikrinus VĮ Lietuvos oro uostų dokumentų valdymo sistemoje įsteigtą Privačių interesų deklaracijų pranešimų, pasižadėjimų, sprendimų ir pranešimų apie nušalinimą ar nusišalinimą bei gautus darbo pasiūlymus galinčius sukelti interesų konfliktus registrą (10P) nustatyta, kad jis nėra pildomas (paskutinė informacija jame talpinta 2014 m. balandžio 1 d.). Pažymėtina, kad VĮ Lietuvos oro uostų atitikties pareigūnai taip pat neatlieka periodinės privačių interesų deklaravimo kontrolės, nors įstatyme tam tikros kontrolės priemonės numatytos². Dėl šių priežasčių didėja korupcijos pasireiškimo tikimybė, nes, pvz.: iš anksto nežinant apie deklaracijose pateiktus duomenis ir aplinkybes, dėl kurių gali kilti interesų konfliktas, nėra galimybės nustatyti išankstinių interesų konfliktų grėsmių ir, atsižvelgiant į deklaracijų duomenis, teikti išankstinių rekomendacijų, nuo kokių klausimų sprendimo, procedūrų, pavedimų vykdymo, pasiūlymų nagrinėjimo, dalyvavimo komisijų ir darbo grupių veikloje rekomenduojama nusišalinti.

Rekomendacijose taip pat aptarta dovanų ar paslaugų politika įmonėje, t.y. numatyta, kad darbuotojai negali priimti dovanų ar paslaugų arba jų teikti, jeigu tai gali sukelti interesų konfliktą (šis apribojimas netaikomas asmenims, gavusiems dovanų ar paslaugų pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas, kurios įprastai yra susijusios su asmens, dirbančio įmonėje, pareigomis, taip pat reprezentacijai skirtoms dovanoms, kurių vertė neviršija 30 eurų). Darbuotojai negali priimti dovanų, kai jos teikiamos atsidėkojant už suteiktas paslaugas, kurios yra tiesioginės darbuotojo funkcijos. Taip pat numatytos aplinkybės, kurias turi įvertinti darbuotojas prieš priimdamas dovaną bei rekomendacijos kaip elgtis susidūrus su interesų konfliktą galinčiu sukelti dovanojimo klausimu. Rekomendacijose taip pat numatyta, kad visais atvejais apie dovanojimo faktą turi būti nedelsiant informuojamas tiesioginis vadovas ir atitikties pareigūnas, tačiau šie faktai nėra registruojami.

Iš to, kas aprašyta aukščiau galima daryti išvadą, kad VĮ Lietuvos oro uostuose korupcijos pasireiškimo tikimybė viešų ir privačių interesų derinimo srityje yra minimali, nes patvirtintos Rekomendacijos detalčiai numatančios viešųjų ir privačių interesų derinimo tvarką bei dovanų politiką įmonėje, tačiau tikslinga stiprinti Rekomendacijų laikymosi kontrolės mechanizmą ir užtikrinti visų Rekomendacijose nustatytų reikalavimų vykdymą.

VĮ Lietuvos oro uostai korupcijos pasireiškimo tikimybė atlikta – **Informacijos, sudarančios valstybės ar tarnybos paslaptį bei kitų kategorijų informacijos, naudojimo**, pagal Korupcijos prevencijos įstatymo 6 str. 3 d. 6 kriterijų (naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija).

VĮ Lietuvos oro uostų veikla susijusi su informacijos įslaptinimu, išslaptinimu, įslaptintos informacijos naudojimu ir (ar) apsauga. VĮ Lietuvos oro uostuose įslaptintos informacijos administravimas ir valdymas vykdomas remiantis Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymu (Žin., 1999, Nr. 105-3019) (toliau - Įstatymas) bei Lietuvos Respublikos

² Įstatyme numatytas įpareigojimas valstybės institucijų, įstaigų vadovams ar jų įgaliotiems atstovams kontroliuoti kaip asmenys, kuriems taikomos įstatymo nuostatos jį vykdo bei teikti jiems rekomendacijas, t.y. vykdyti nuolatinę Privačių interesų deklaracijų turinio stebėseną ir kontrolę.

Vyriausybės 2016 m. spalio 5 d. nutarimu Nr. 996 “Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gruodžio 5 d. nutarimo Nr. 1307 “Dėl įslaptintos informacijos administravimo taisyklių patvirtinimo” pakeitimo”, o įslaptintos informacijos apsaugai užtikrinti kompleksiskai taikomi visų įslaptintos informacijos apsaugos sričių (personalo patikimumo užtikrinimo, įslaptintos informacijos administravimo, įslaptintos informacijos fizinės apsaugos, įslaptintų sandorių saugumo, ĮRIS apsaugos) reikalavimai.

VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2016 m. rugpjūčio 4 d. įsakymu Nr. 1R-180 “Dėl VĮ Lietuvos oro uostų bendrųjų informacijos saugos nuostatų pakeitimo” (toliau - Nuostatai) buvo patvirtinti informacijos saugos nuostatai, kuriuose nustatyti įmonės tvarkomos informacijos saugos pagrindai ir jos principai, už informacijos saugą atsakingi asmenys, informacijos valdymo reikalavimai. Nuostatų 13 p. numatyta, kad visa įmonei priklausanti ir patikėta informacija pagal savo statusą yra klasifikuojama į keturias kategorijas: ypatingos svarbos (valstybės ir tarnybos paslaptis) informacija (saugoma informacija), komercinę (gamybinę) paslaptį sudaranti informacija (saugoma informacija), konfidenciali informacija (saugoma informacija), vieša informacija. Pažymėtina, kad VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2017 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. 1R-193 “Dėl VĮ Lietuvos oro uostų elektroninės informacijos tvarkymo taisyklių patvirtinimo ir dėl VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2015 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. 1R-169 “Dėl VĮ Lietuvos oro uostų elektroninės informacijos saugos taisyklių patvirtinimo” pripažinimo netekusiu galios” taisyklių 9 p. numatytos penkios informacijos kategorijos: vieša informacija, vidinė informacija, komercinę (gamybinę) paslaptį sudaranti informacija, konfidenciali, ypatingos svarbos informacija. Tokios teisės aktų nuostatos, kurios numato skirtingą informacijos klasifikavimą, leidžia dviprasmiškai aiškinti ir taikyti teisės aktus, todėl gali būti laikomos korupcijos rizikos veiksniais.

VĮ Lietuvos oro uostuose yra patvirtintos įslaptintos informacijos fizinės apsaugos taisyklės, kuriuose numatyta VĮ Lietuvos oro uostų filialų (Vilniaus, Kauno, Palangos) patalpų, kuriuose saugoma ar dirbama su įslaptinta informacija, saugumo zonos, fizinės apsaugos priemonių panaudojimo ir fizinės apsaugos procedūrų nustatymo reikalavimai. Pažymėtina, kad atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. rugpjūčio 13 d. nutarimą Nr. 820 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo įgyvendinimo“ šiuo metu minėtos taisyklės peržiūrimos ir artimiausiu metu bus keičiamos.

Remiantis Įstatymo 13 str. nuostatomis, VĮ Lietuvos oro uostuose už įslaptintos informacijos apsaugą yra paskirtas atsakingas asmuo, patvirtintas detalus įslaptintos informacijos sąrašas, įslaptinta informacija registruojama atskiruose registruose - siunčiamų įslaptintų dokumentų registre, gautų įslaptintų dokumentų registre, bendrame įslaptintų dokumentų registre, generalinio direktoriaus įsakymų veiklos klausimais registre, įslaptintai informacijai įrašyti skirtų laikmenų registracijos žurnale, leidimų dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija registre. Remiantis Įstatymo 6 str.³ VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus įsakymais taip pat yra patvirtinti: VĮ Lietuvos oro uostų pareigų, kurias einantiems asmenims reikia leidimų dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“ sąrašas (2015-10-28, Nr. 6R-3112) bei VĮ Lietuvos oro uostų pareigų, kurias einantiems asmenims reikia leidimų dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija žymima slaptumo žymomis „Slaptai“ ir „Konfidencialiai“, sąrašas (2017-10-03 Nr. 6R-2034). Šie teisės aktai, įvykus struktūriniais pertvarkymams bei dėl darbuotojų kaitos, nebuvo savalaikiai atnaujinti, kas laikytina galimu korupcijos rizikos veiksniais.

Įslaptinta informacija gali būti apdorojama tik tose paslapčių subjektų ar tiekėjų informacinėse sistemose, kurios turi leidimus suteikiančius tokią teisę, todėl šiuo metu VĮ Lietuvos oro

³ Įslaptinta informacija, žymima slaptumo žymomis „Visiškai slaptai“, „Slaptai“, „Konfidencialiai“ gali būti patikėta tik asmenims, turintiems atitinkamus leidimus dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, kuriems vykdant tarnybines pareigas reikia susipažinti ir dirbti su šia informacija, o įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“, gali būti patikėta tik asmenims, turintiems teisę dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“, arba leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, kuriems vykdant tarnybines pareigas reikia susipažinti ir dirbti su šia informacija.

uostuose yra vykdomas įslaptintos informacijos ryšių ir informacinės sistemos (IIRIS) įteisinimo procesas, t.y. VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2017 m. gruodžio 15 d. įsakymu Nr. 1 R-231 “Dėl darbuotojų, atsakingų už personalo patikimumo, įslaptintos informacijos fizinės apsaugos, įslaptintų sandorių saugumo, įslaptintos informacijos ryšių ir informacinės sistemos (IIRIS) apsaugos funkcijų vykdymą” buvo paskirti minėtose srityse atsakingi asmenys, VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2017 m. lapkričio 16 d. įsakymu Nr. 1R-214 “Dėl VĮ Lietuvos oro uostų įslaptintos informacijos ryšių ir informacinės sistemos nuostatų, saugumo valdymo procedūrų aprašo, specifinių saugumo reikalavimų aprašo, rizikos analizės, saugumų reikalavimų įgyvendinimo patikrinimo ataskaitos patvirtinimo” patvirtintos nuostatos dėl šios sistemos administravimo, numatyti įslaptintos informacijos ryšių ir informacinės sistemos (toliau - IIRIS), kurioje bus saugoma ir apdorojama įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma “Riboto naudojimo”, steigimo pagrindas, tikslai, valdytojas, tvarkytojas ir jų funkcijos, organizacinė, informacinė, funkcinė struktūros, duomenų sauga, IIRIS finansavimo, modernizavimo ir likvidavimo nuostatos, aprašo sistemos valdymo procedūros, sistemos rizikos analizės pagrindiniai principai.

VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2017 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. 1R-193 patvirtintose elektroninės informacijos tvarkymo taisyklėse, taip pat yra numatyti atitinkami reikalavimai ir **konfidencialios bei komercinę (gamybinę) paslaptį sudarančios informacijos** tvarkymui, t.y. siekdamas nepažeisti konfidencialumo principo, asmuo, dirbantis su konfidencialia informacija ar komercinę (gamybinę) paslaptį sudarančia informacija, privalo: pasirašyti konfidencialumo laikymosi pasižadėjimą, neatskleisti šios informacijos duomenų tretiesiems asmenims, išskyrus teisės aktų nustatytus atvejus, nenaudoti šios informacijos asmeniniams ar trečiųjų šalių interesams tenkinti, užtikrinti visų dokumentų, turinčių šių kategorijų informacijos, saugumą, nedaryti tokių dokumentų kopijų, išskyrus atvejus, kai jų reikia nustatytoms funkcijoms vykdyti, imtis visų įmanomų priemonių, kad ši informacija nebūtų atskleista ir kt. Tam tikri reikalavimai siekiant apsaugoti VĮ Lietuvos oro uostų informacinėse sistemose tvarkomus duomenis yra numatyti ir VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2016 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. 1R-239 “Dėl Lietuvos oro uostų informacinės sistemos naudotojų administravimo taisyklių patvirtinimo” patvirtintose taisyklėse. Pažymėtina, kad nors VĮ Lietuvos oro uostų darbuotojai yra supažindinti su reikalavimais informacijos saugumui užtikrinti, tačiau per einamuosius metus įmonės veikloje buvo užfiksuotas atvejis, kai komercinę (gamybinę) paslaptį sudarantys duomenys buvo siunčiami į privačią darbuotojo elektroninio pašto dėžutę, galimai siekiant ją naudoti asmeniniams arba trečiųjų šalių interesams tenkinti. Dėl šios priežasties siekiant mažinti korupcijos rizikos veiksnius informacijos saugos srityje, tikslinga stiprinti konfidencialios bei komercinę (gamybinę) paslaptį sudarančios informacijos kontrolę.

VĮ Lietuvos oro uostuose taip pat vykdomos **personalo patikimumo užtikrinimo procedūros**, t.y. darbo ar susipažinimo su įslaptinta informacija sąlygų nustatymas ir asmenų, kurie pretenduoja gauti leidimus dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija arba teise dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“, tikrinimo procedūros, kurias atlikus priimamas sprendimas, ar asmeniui galima patikėti įslaptintą informaciją, taip pat vykdoma šių asmenų kontrolė (priežiūra) ir periodišką (kartą per metus) instruktavimas apie įslaptintos informacijos apsaugos reikalavimus ir supažindinimas su atsakomybe už tokių reikalavimų pažeidimą. Šias procedūras reglamentuoja VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus 2018 m. sausio 18 d. įsakymas Nr. 1R-18 “Dėl VĮ Lietuvos oro uostų leidimų ir teisės dirbti ir susipažinti su įslaptinta informacija suteikimo, supažindinimo su įslaptintos informacijos apsauga reglamentuojančiais teisės aktais bei įstatymų nustatyta atsakomybe už neteisėtą disponavimą įslaptinta informacija, įslaptintos informacijos atkleidimą, praradimą, pagrobimą ar kitokią neteisėtą įgijimą tvarkos patvirtinimo”.

Siekiant įvertinti asmens patikimumą ir mažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę VĮ Lietuvos oro uostuose, vadovaujamosi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 9 str. nuostatomis taip pat kreipiamasi į Specialiųjų tyrimų tarnybą (toliau - STT) dėl informacijos pateikimo apie asmenis siekiančius eiti pareigas, nurodytas minėto straipsnio 6 punkte. VĮ Lietuvos oro uostuose

yra sudarytas pareigybių, į kurias prieš skiriant asmenį numatyta pateikti rašytinį prašymą sąrašas, kuris skelbiamas viešai. Šis sąrašas nebuvo patvirtintas įmonės vadovo įsakymu ir įvykus struktūriniam pertvarkymams jis savalaikiai nebuvo atnaujintas, tačiau šiuo metu minėtas įsakymas jau rengiamas.

Iš to, kas aprašyta aukščiau, galima daryti išvadą, kad VĮ Lietuvos oro uostai informacijos, sudarančios valstybės ar tarnybos paslaptį bei kitų kategorijų informacijos, naudojimo srityje korupcijos pasireiškimo tikimybė yra minimali, nes priimti reikiami teisės aktai, o informacijos valdymo, administravimo ir kontrolės sistema funkcionuoja tinkamai, nors ne visi reikalavimai vykdomi savalaikiai.

3. VEIKLOS SRITIES VERTINIMO METU NUSTATYTI KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI

Viešų ir privačių interesų derinimo srityje nustatyti rizikos veiksniai:

1. nepatvirtintas privačių interesų deklaracijas turinčių teikti pareigybių sąrašas;
2. ne visi naujai priimami darbuotojai, turintys administravimo įgaliojimus, buvo supažindinti su Rekomendacijomis;
3. paskirti ne visi atitikties pareigūnai;
4. neregistruojami nusišalinimai, nepildomas Privačių interesų deklaracijų pranešimų, pasižadėjimų, sprendimų ir pranešimų apie nušalinimą ar nusišalinimą bei gautų darbo pasiūlymų, galinčių sukelti interesų konfliktus registras;
5. nevykdoma nuolatinė Privačių interesų deklaracijų turinio stebėseną ir kontrolė;
6. neįsteigtas gautų dovanų ar paslaugų registras.

Informacijos, sudarančios valstybės ar tarnybos paslaptį bei kitų kategorijų informacijos, naudojimo srityje nustatyti rizikos veiksniai:

1. VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus įsakymuose reglamentuojančiuose informacijos saugos reikalavimus bei elektroninės informacijos saugos taisykles, numatyta skirtinga informacijos kategorijų klasifikacija;
2. savalaikiai neatnaujinti asmenų, turinčių atitinkamus leidimus dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, kuriems vykdant tarnybines pareigas reikia susipažinti ir dirbti su šia informacija, sąrašai;
3. nepakankama konfidencialios bei komercinę (gamybinę) paslaptį sudarančios informacijos kontrolė;
4. nepatvirtintas pareigybių, į kurias prieš skiriant asmenį numatyta pateikti rašytinį prašymą Specialiųjų tyrimų tarnybai sąrašas.

4. SIŪLYMAI DĖL KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIŲ NEIGIAMOS ĮTAKOS PANAIKINIMO AR SUMAŽINIMO

Eil. Nr.	Priemonė	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Laukiamas rezultatas
1.	Patvirtinti privačių interesų deklaracijas turinčių teikti pareigybių sąrašą.	VĮ Lietuvos oro uostai	2019 m. liepos 1 d.	Patvirtintas privačių interesų deklaracijas turinčių teikti pareigybių sąrašas.
2.	Naujai priimamus darbuotojus, turinčius administravimo įgaliojimus, supažindinti su Rekomendacijomis.	VĮ Lietuvos oro uostai	Nuolat	Dokumentų valdymo specialistei pavesti visus naujai priimamus darbuotojus, turinčius administravimo įgaliojimus, supažindinti su Rekomendacijomis.
3.	Paskirti trūkstamus atitikties pareigūnus.	VĮ Lietuvos oro uostai	2019 m. liepos 1 d.	Patvirtintas įsakymas dėl atitikties pareigūnų skyrimo.
4.	Siekiant užtikrinti išankstinę interesų konfliktų prevenciją, vykdyti privačių interesų deklaracijų ir juose pateiktų duomenų peržiūrą.	VĮ Lietuvos oro uostai	Nuolat	Periodiškai vykdoma privačių interesų deklaracijų ir juose pateiktų duomenų peržiūra.
5.	Darbuotojams, turintiems administravimo įgaliojimus, dalyvauti mokymuose orientuojantis į konkrečių procedūrų atlikimą (pvz., nusišalinimo), šviesti darbuotojus apie deklaracijų patikslinimo būtinybę.	VĮ Lietuvos oro uostai	Nuolat	Darbuotojų, dalyvavusių mokymuose skaičius.
6.	Registruoti gaunamas dovanas.	VĮ Lietuvos oro uostai	2019 m. gruodžio 31 d.	Įsteigtas gaunamų dovanų registras.
7.	VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus įsakymuose reglamentuojančiuose informacijos saugos reikalavimus bei elektroninės informacijos saugos taisyklės, numatyti analogišką informacijos kategorijų klasifikaciją.	VĮ Lietuvos oro uostai	2019 m. gruodžio 31 d.	Pakeisti VĮ Lietuvos oro uostų generalinio direktoriaus įsakymai reglamentuojantys informacijos kategorijų klasifikaciją.
8.	Atnaujinti asmenų, turinčių atitinkamus leidimus dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, kuriems vykdant tarnybines pareigas reikia susipažinti ir dirbti su šia informacija, sąrašą.	VĮ Lietuvos oro uostai	2019 m. liepos 1 d.	Atnaujinti asmenų, turinčių atitinkamus leidimus dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, kuriems vykdant tarnybines pareigas reikia susipažinti ir dirbti su šia informacija, sąrašai.
9.	Stiprinti konfidencialios bei komercinę (gamybinę) paslaptį sudarančios informacijos kontrolę pritaikant įdiegtą duomenų nutekimo sistemą bylų siuntimo į išorę stebėsenai.	VĮ Lietuvos oro uostai	2019 m. gruodžio 31 d.	Atlikti 4 patikrinimai kaip darbuotojai dirba su įmonės disponuojama informacija.
10.	Patvirtinti pareigybių, į kurias prieš skiriant asmenį numatyta pateikti rašytinį prašymą Specialiųjų tyrimų tarnybai, sąrašą.	VĮ Lietuvos oro uostai	2019 m. liepos 1 d.	Patvirtintas pareigybių, į kurias prieš skiriant asmenį numatyta pateikti rašytinį prašymą Specialiųjų tyrimų tarnybai, sąrašas.

Oro uostų saugos ir saugumo departamento direktorius

Vidas Kšanas